

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2026.03.12 № 105/828
танай _____-ны № _____-т

Хариу хүргүүлэх тухай

Малчны тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан асуулгын хариуг бэлтгэн Танд хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт ⁰³ хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

С.БЯМБАЦОГТ

000265003687

МАЛЧНЫ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

1. Монгол Улсын Их Хурлаас 2024 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдөр баталсан Малчны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.9 дэх заалтад “хуульд заасан өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоогүй малчны тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нэг удаа нөхөн төлүүлэх” гэж, мөн зүйлийн 4.3 дахь хэсэгт “Энэ хуулийн 4.2.9-д заасан арга хэмжээтэй холбогдсон харилцааг Засгийн газраас баталсан журмаар зохицуулна” гэж тус тус заасныг хэрэгжүүлээгүй шалтгаан нөхцөлийн талаар:

Энэхүү хуулийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас нийгмийн даатгалын болон нийгмийн халамжийн сангаас өндөр насны тэтгэвэр, цэргийн алба хаасны тэтгэвэр тогтоолгоогүй, 1995-2025 онд малчнаар ажиллаж байсан болон ажиллаж байгаа 5 ба түүнээс дээш жил нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн малчин даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг 5 хүртэл жилээр нэг удаа нөхөн төлүүлэхтэй холбогдуулан судалгаа хийсэн.

Тухайлбал, Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг 2025 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж байгаа сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнээс 5 хүртэл жилээр тооцон нөхөн төлүүлэхэд 38.2 мянган малчин хамрагдаж, тэтгэврийн даатгалын санд 194.4 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрөх бол хууль хэрэгжих эхний жилд 4.7 мянган малчны тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсэж, тэдний тэтгэвэрт 29.9 тэрбум төгрөгийн зардал гарах тооцоолол гарсан.

Энэхүү тэтгэврийн даатгалын сангийн зардлыг жил бүр олгох ба тэтгэвэр авагчийн өсөлттэй уялдан тэтгэврийн даатгалын сангийн зардал эрс нэмэгдэнэ. Түүнчлэн, хуулийн хүрээнд 2027 онд 6.8 мянган малчны тэтгэвэрт 42.8 тэрбум, 2028 онд 9.2 мянган малчны тэтгэвэрт 68.2 тэрбум, 2029 онд 11.9 мянган малчны тэтгэвэрт 98.6 тэрбум төгрөг 2030 онд 14.8 мянган малчны тэтгэвэрт 136.0 тэрбум төгрөг буюу зөвхөн эхний 5 жилийн хугацаанд малчны тэтгэврийн зардалд 375.5 тэрбум төгрөг зарцуулах тооцоолол гарсан.

Түүнчлэн, төсвийн тогтвортой байдлыг хангах зарчмын хүрээнд Нийгмийн даатгалын сангийн 2025, 2026 оны төсвийн тухай хуульд “Малчны тухай хуульд заасан өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоогүй малчны тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нэг удаа нөхөн төлүүлэх”-тэй холбоотой зардал тусгагдаагүй болно.

2. Малчны нийгмийн хамгааллын талаарх онцлог зохицуулалтын талаар:

Хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжид малчдын нийгмийн хамгааллын баталгааг дараах байдлаар зохицуулж байна. Үүнд:

-Малчны тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг төрөөс хариуцан төлж байна. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.23 дахь хэсэгт “Малчин, туслах малчин сайн дураар даатгуулах бол тухайн үед мөрдөж байгаа сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг улсын төсвөөс сар бүр төлнө. Улсын төсвөөс хариуцан төлөх хугацаа 5 жилээс ихгүй байна” гэж заасан. Энэ хүрээнд 2024 онд 51.5 мянган малчин нийгмийн даатгалд сайн дураар хамрагдаж, тэдний шимтгэлийн зардалд улсын төсвөөс 24.4 тэрбум төгрөгийг хариуцан төлсөн.

Мөн 2025 онд нийгмийн даатгалд сайн дураар 56.5 мянган малчин хамрагдаж 35.5 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийг өөрөө хариуцан төлсөн бөгөөд эдгээр малчдын тэтгэврийн даатгалын 50 хувийн шимтгэлд 29.6 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс хариуцан төлсөн болно.

-Малчид өндөр насны тэтгэвэрт гарах ердийн наснаас 5 жилийн өмнө тэтгэвэрт гарч байна. Малчин эмэгтэй 50 нас, эрэгтэй 55 насандаа өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгож байгаа бөгөөд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.6 дахь заалтад зохицуулалтыг тусгасан. Тухайлбал, нийтдээ 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн 55 насанд хүрсэн эрэгтэй, мөн нийтдээ 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн 50 насанд хүрсэн эмэгтэй өөрөө хүсвэл өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох эрхтэй. Энэ хүрээнд 2024 онд тэтгэврийн даатгалын сангаас 32.3 мянган малчны өндөр насны тэтгэвэрт 237.0 тэрбум төгрөг, 2025 онд малчнаар тэтгэвэр тогтоолгон авч байгаа 34.5 мянган тэтгэвэр авагч байгаа бөгөөд тэдний тэтгэвэрт 2025 онд 287.8 тэрбум төгрөг зарцуулсан байна.

3.Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх хуулийн хэрэгжилтийн талаар:

Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх 2 удаагийн хуулийг хэрэгжүүлсэн. Улсын Их Хурлаас 2012 онд Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох тухай хуулийг батлан хэрэгжүүлсэн бөгөөд тус хуулийн үйлчлэлд 607.8 мянган иргэн хамрагдаж, 37.9 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлсөн. Одоогийн байдлаар энэхүү хуулийн үйлчлэлд хамрагдсан 324.1 мянган хүн тэтгэвэр тогтоолгоод байгаа бөгөөд тэдний тэтгэвэрт 1,898.7 тэрбум төгрөгийг зарцуулаад байна. Цаашид хуулийн үйлчлэлд хамрагдсан иргэд тэтгэвэр тогтоолгосноор энэхүү зардал жил бүр нэмэгдэж байна.

Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох тухай хуулийн хуулийн хэрэгжилтийн дүн

Үзүүлэлт		
1.	Шимтгэлээ нөхөн төлсөн даатгуулагчдын тоо	607.8 мянган хүн
2.	Төвлөрүүлсэн шимтгэл	37.9 тэрбум төгрөг
3.	Нийт тэтгэвэр тогтоолгосон хүний тоо	324.1 мянган хүн
4.	Нийт тэтгэвэрт зарцуулсан хөрөнгө	1,898.7 тэрбум төгрөг
5.	Алдагдал /2024 оны байдлаар/	1,860.7 тэрбум төгрөг /4-2/

Мөн Улсын Их Хурлаас 2017 онд Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийг батлан улмаар 2020, 2021 онд хэрэгжүүлсэн. Хуулийн үйлчлэлд 34.4 мянган иргэн хамрагдаж, 76.4 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн нөхөн төлсөн хэдий ч одоогийн байдлаар хуулийн

үйлчлэлд хамрагдсан иргэдээс 20.6 мянган хүн тэтгэврээ тогтоолгож, тэдний тэтгэврийн зардалд 205.7 тэрбум төгрөг зарцуулаад байна.

Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийн хэрэгжилтийн дүн

Үзүүлэлт		
1.	Шимтгэлээ нөхөн төлсөн даатгуулагчдын тоо	34.4 мянган хүн
2.	Төвлөрүүлсэн шимтгэл	76.4 тэрбум төгрөг
3.	Нийт тэтгэвэр тогтоолгосон малчны тоо	20.6 мянган хүн
4.	Нийт тэтгэвэрт зарцуулсан хөрөнгө	205.7 тэрбум төгрөг
5.	Алдагдал /2024 оны байдлаар/	129.3 тэрбум төгрөг /4-2/

---oOo---